

Joe Penhall: *Αγάπη και κατανόηση, Θέατρο Έρευνας 1997.*

Ο Τζο Πένχωλ είναι ένας νέος συγγραφέας, πολλά υποσχόμενος τουλάχιστον για το βρετανικό κοινό. Εκπροσωπεί μια τάση «αποδέσμευσης» από τη βαρειά κληρονομιά της πιντερικής γραφής. Η *Αγάπη και κατανόηση* είναι ένα από τα τέσσερα έργα του συγγραφέα, που τον έκαναν γνωστό στην πατρίδα του και που ο Δ. Ποταμίτης έσπευσε να μας γνωρίσει. Πέρυσι ήταν το έργο του Μ. Λη· εφέτος, ένα παρεμφερές έργο του Penhall: ο Ποταμίτης επηρεάζεται εμφανώς από τις σκηνές του Λονδίνου, κυρίως δε από τις νεότερες, εκείνες που σφυγμομετρούν την εποχή μας και προσπαθούν να την ανατάμουν και την εκφράσουν. Αυτήν την προσπάθεια συμμερίζεται ο Ποταμίτης, τόσο στα δικά του θεατρικά έργα — θυμίζω εδώ μόνο τον *Έλληνα βάτραχο* — όσο και στις σκηνοθεσίες του.

Το συγκεκριμένο έργο βεβαίως δεν μπορεί να θεωρηθεί ακριβώς αριστούργημα: και στη θεματική του δεν πρωτοτυπεί, αλλά και στο ύφος του παραμένει εν πολλοίς στα κεκτημένα του αγγλικού θεάτρου. Και εδώ θα μπορούσε να αναρωτηθεί κανείς γιατί να μην επιλέγονται ελληνικά έργα, αν όχι καλύτερα, τουλάχιστον εφάμιλλα. Ερώτημα που τίθεται επανειλημμένα χωρίς να απαντάται.

Σε ό,τι αφορά όμως τον Penhall, πρέπει να αναγνωρίσουμε αρχικά μια πηγαία σκέψη και μιαν αυθεντική θεατρική γραφή. Επιπλέον, έναν σωστό προσανατολισμό και μιαν υπεύθυνη τοποθέτηση απέναντι στη συλλογικότητα. Ο παλιός προβληματισμός για την κοινωνική δομή και τα συστήματα που καταπιέζουν το άτομο έχει αντικατασταθεί εδώ από μια πιο ειλικρινή αναζήτηση του κοινωνικού προβλήματος που, αυτήν τη φορά, εκκινεί από το ίδιο το άτομο.

Το θέμα εντοπίζεται και πάλι στις πιο πολυσύχναστες έννοιες της ευρωπαϊκής διανόησης, τη φιλία, τον έρωτα, την παράδοση και την πρωτοπορία, τη δέσμευση και την ελευθερία. Η παρείσφρηση ενός τρίτου προσώπου στην ευταξία της ζωής ενός ζευγαριού αποτελεί το βασικό στοιχείο της δομής του έργου. Δοκιμασμένη τεχνική από χρόνια, μοτίβο πια σε πολλούς συγγραφείς και σε αρκετές μυθολογικές παραδόσεις, το τρίτο στοιχείο, ο κατηραμένος όφρις ή το απωθημένο εγώ που εμφανίζεται στο πρόσωπο του απρόσκλητου επισκέπτη και που αναταράζει τη ζωή των δύο γιατρών.

Το τρίτο αυτό στοιχείο αρκεί για να αποδειχθεί ότι η συμβίωση δεν είναι παρά δύο παράλληλες μοναξιές, ότι οι εραστές παίζουν κρυφτό πίσω από τις συμβατικότητες που ο ένας προτάσσει στον άλλον, τέλος, ότι η υπεραπασχόληση, ως εξορθολογισμένη μορφή της λήθης, είναι ένας ανομολόγητος συμβιβασμός και ταυτόχρονα ένας εύσχημος τρόπος να φύγει κανείς από τον εαυτό του.

Στηριζόμενος στην πιστή μετάφραση της Ιρενέ Μαραντέι και στο «σκληρό» μουσικό σήμα του συγγραφέα, ο Ποταμίτης πάτησε γερά στη ρεαλιστική βάση του έργου, είδε με ειρωνικό μάτι τους αντιπερισπασμούς και τις υπεκφυγές και τόνισε, εδώ ίσως με υπερβολικό τρόπο, τη διάζευξη του ευθυγραμμισμένου προς το αποκλίνον και ανένταχτο στοιχείο. Δεν χρειαζόταν, νομίζω, να υπογραμμιστούν οι αλληγορικές αναφορές, γιατί έτσι χάνουν την αλληγορική τους αξία. Σωστά όμως ο ίδιος επέλεξε μινιμαλιστικά σκηνικά για να επενδυθεί ευχερέστερα ο λόγος.

Ο Νηλ του Κώστα Καστανά δόθηκε με προσοχή και περίσκεψη. Οι αναπόφευκτες συχνά αμηχανίες της πρεμιέρας δεν σκίασαν τελικά την ενδιαφέρουσα παρουσία του. Αξιοσημείωτη παρουσία είχε και η Ελευθερία Ρήγου στον ρόλο της Ρέητσελ: έπαιξε με ευαισθησία και με σπάνια για την ηλικία της γνώση των ρυθμών και των αποχρώσεων· οιωνός καλός και ευπρόσδεκτος. Ο Δ. Ποταμίτης στον ρόλο του αναμοχλευτή Ρίτσι επεδίωξε με επιτυχία, θα έλεγα, όχι όμως την αναμενόμενη απ' αυτόν, τη γοητεία του κακιού. Οι ελιγμοί του ρόλου αυτού, οι δύσκολες στροφές και αποστροφές του θα πρέπει

να συνταχθούν ως λέξεις ενός αμφίσημου και αμφίθυμου κειμένου — και οι «ασυνταξίες»
εδώ είναι απαραίτητες.

Το πρόγραμμα της παράστασης λιτό, χωρίς να φεύγει από την πεπατημένη.

Νέα Εστία τόμ.143, τχ. 1692, 1998